

Galicia Encantada

ANIVERSARIO
2005 * 2025
Enciclopedia de Fantasia Popular de Galicia

Literatura oral

CATEGORÍAS RELACIONADAS

Nas herbas, nas palabras, nas pedras...

Artigo publicado no suplemento Afondo nº 233 (Sermos Galiza 374, 28 de outubro de 2019) dedicado á tradición oral como patrimonio.

©Antonio Reigosa, vogal responsable da sección de Literatura de Tradición Oral da AELG (Asociación de Escritoras e Escritores en Lingua Galega).

In herbis, in verbis, in lapidibus seica foi o que respondeu o conde Cagliostro, o controvertido médico e taumaturgo siciliano do século XVIII, cando lle preguntaron pola orixe dos seus coñecementos. Nas herbas e nas pedras, que equivale a dicir que o saber habita arredor de nós, que emana da natureza; e nas palabras, no son que desenmascara a ignorancia, o silencio.

Des que se creara alá polo 2007 a sección de literatura de tradición oral no seo da AELG fomos conscientes da urxencia de establecer canles de comunicación para implementar proxectos e iniciativas de distinto signo entre a cultura oral e o común da sociedade; en definitiva, crear ferramentas para favorecer o transvase regular de toda a sabedoría posible desde a fonte da memoria ao río desbordante da curiosidade.

Son varios os proxectos que se foron botando a andar desde entón, sempre co vento a favor do consello directivo da AELG e coa colaboración entusiasta dun pequeno grupo de traballo que asesora e propón temas e nomes para dar contidos de calidade aos proxectos en marcha.

En 2007 naceron as Polafías, un xeito de recuperar encontros entre a veciñanza (polavilas, fías, seráns ...) para contar ou cantar, o que nos permite percorrer lugares, aldeas, parroquias e vilas da nosa xeografía. As trinta e cinco sesións organizadas ata o de agora deron como resultado máis de 800 arquivos de vídeo coas transcricións correspondentes e cunha variedade enorme de contidos: lendas, romances, contos, poemas, cántigas, músicas, memorias de oficios, de fuxidos, do mar, do contrabando, de crimes, de artesanías ... Ademais, e pensado no aproveitamento escolar, elaboráronse dúas unidades didácticas que están a disposición do profesorado e do alumnado.

Outro proxecto en marcha constitúeno as Xornadas de Literatura Oral que se veñen celebrando desde 2008, sempre en Lugo, e que completaron doce edicións cun alto nivel de asistencia. Tratáronse temas moi variados (o demo, o lobo e o lobishome, a morte, as lendas urbanas, os mouros e as mouras, monstros do mar, amuletos e reliquias, sexo e obscenidade, medicina popular, palabras con memoria, rol da muller, músicas e letras) sempre coa literatura de tradición oral como eixe guiador. Publicáronse as actas de todas as edicións, accesibles libremente no sitio web da AELG.

En 2013 creamos os premios Mestra e Mestre da Memoria cos que tratamos de significar aqueles homes e mulleres que nos amosaron un grao de excelencia na transmisión dos saberes propios da nosa cultura popular, ademais de contribuír á súa salvagarda. O recoñecemento consiste na entrega en acto público dun diploma acreditativo así como na difusión do seu saber a través da web da AELG e dos medios de comunicación. Neste ano 2019 editamos un libro que recolle a biografía das persoas distinguidas ata agora.

A estas actividades en marcha habería que engadir outros proxectos como Letra das Festas, a revista oral do San Froilán desde o ano 2011, e os Obradoiros de Narración Oral, unha variante da Escola de Escritor@s da AELG, que se desenvolveu ao longo de catro anos.

Amais destas e doutras actividades, as correspondentes gravacións, debidamente documentadas, pasan a formar parte do arquivo da páxina web da AELG o que nos permite cumprir un dos grandes obxectivos iniciais, dar visibilidade a través de internet ás diferentes manifestacións que somos quen de recuperar e recrear. Sabemos que moitos destes arquivos están sendo reproducidos nas escolas como mostras imitables, e que moitos máis aínda viaxan, empacutados en celofán de saudade, ao mundo da emigración galega espallada polo mundo.

A maioría destas actividades serían irrealizables sen o patrocinio de varias administracións públicas, o que sempre agradecemos, e da colaboración entusiasta de moitos colectivos e de dúcias persoas que participan nos

actos ou que prestan a súa colaboración na organización. Só así, coa complicidade de tanta xente, foi posible recrear tantas mostras da nosa cultura popular, berce de esencia, fonte de espírito, pasado, presente e futuro esperanzado da nación.

Todos os arquivos e documentos mencionados están almacenados con acceso libre na web

<https://www.aelg.gal/Polafias/>